

TRONDHEIM KOMMUNE

HKH-KARTLEGGING | 20
NOEN Å HATE | 20

INNHOOLD

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for kartleggingen	4
1.2 Kartleggingens mål	4
1.3 Avgrensing og begrepsavklaring.....	4
1.4 Arbeidsmål.....	5
2.0 Metoder og kilder	6
2.1 HKH	6
2.2 Innledende konsultasjon og etablering av ressursgruppe	7
2.3 Gjennomgang av eksisterende informasjon.....	7
2.4 Intervju	7
3.0 Funn	8
3.1 Jenter skjuler	8
3.2 Informasjonsflyt og handlingsrom	8
3.3 Fellesskap og tilhørighet.....	9
3.4 Vold og annen kriminell atferd.....	10
3.5 Taushetsplikten og samarbeid på tvers.....	11
3.6 Hva ungdommene sier kan fungere.....	12
3.7 Ingen klar sammenheng mellom atferd og kjønn.....	13
3.8 Opplevelse av konsekvenser	13
4.0 Pågående innsats	15
5.0 Analyse av “hull”	16
6.0 Forslag til handlingsplan	17
6.1 Grunnlag for forslag til handlingsplanen.....	17
6.2 Handlingsplan.....	18
Referanseliste	33

FORORD

“Er det ikke deilig å ha noen å hate, er det ikke herlig å slå dem flate?” spurte Raga Rockers i 1990. De fleste jentene vi intervjuet til denne kartleggingen hadde noe til felles, de hadde “noen å hate”. De fleste utøvde vold, både mot jevnaldrende og mot offentlig eiendom og ansatte. Flere av dem beskrev en følelse av å være mistenkeliggjort og mislikt av både skoler, nærmiljø og hjelpetilbud. “Noen å hate” ble kanskje limet som skapte et sterkt fellesskap mellom enkelte av disse jentene.

Uteseksjonen i Trondheim har i vårt oppdragsdokument fra 2015 en oppgave der man skal være i forkant av nye utviklingstrekk i de ulike ungdomsmiljøene. Dette gjelder særlig de miljøene som vi definerer som risikomiljø. HKH har vært et av virkemidlene for å nå dette målet. Rapporten du holder i hendene er den tredje HKH fra Uteseksjonen i Trondheim. I navnet HKH ligger det innbakt at kartleggingen skal være hurtig, men denne gangen har det imidlertid vært noen skjær i sjøen. I mars var vi godt i gang med intervjuer av hjelpeapparatet da Covid-19 sendte svært mange i Trondheim på hjemmekontor, noe som forsinket prosessen med flere måneder.

Tradisjonelt har de fleste av ungdommene med utfordringer knyttet til rus, vold og kriminalitet, som mottar hjelp i regi av Uteseksjonen, vært gutter. I samarbeid med SLT- arbeidet i Trondheim kommune og andre samarbeidspartnere som møter ungdom, ble vi enige om at vi trenger økt kunnskap for å møte jenter godt nok i vårt forebyggende arbeid og i oppfølgingen av disse. Denne kartleggingen er et forsøk på å svare ut hvordan jenter som en del av et rus og kriminelt belastet miljø opplever å bli møtt av

det offentlige hjelpeapparatet. Vi har forsøkt å finne noen fellestrekk blant disse jentene, og om det er mulig å se på hvordan vi kan avdekke denne type problematikk tidligere. I tillegg har vi også vært opptatt av om det er slik at kjønn er en avgjørende faktor i hva slags type hjelp man får av det offentlige. Vi vet fra tidligere undersøkelser fra rusfeltet at kvinners rusbruk fanges opp senere enn menns. En hypotese fra vår side har vært at jenter som utviser vilje og evne til å utøve vold møtes annerledes enn gutter med samme adferd og at deres voldsbruk utfordrer eksisterende forestillinger vi som hjelpere har om hvordan jenter bør fremstå og oppføre seg.

En viktig og nødvendig del av kartleggingen har vært bruk av erfaringskompetanse. Når vi snakker om erfaringskompetanse mener vi den brukerkunnskapen man har tilegnet seg gjennom lidelse, bedringsprosess og møte med helse og sosialtjeneste - når kunnskapen er reflektert og bearbeidet, og satt i sammenheng med andres.

To tidligere brukere av Uteseksjonens tjenester har deltatt som medlemmer av HKH-teamet på lik linje med de ansatte i Uteseksjonen. Dette har hjulpet oss til å fylle ut bildet av hvordan jenter blir møtt både nå og før, samt at det har gitt oss lettere tilgang til informanter og informasjon fra jentene som selv har vært berørt.

Uteseksjonen har valgt å ansette en av disse to som Erfaringskonsulent, foreløpig i 80% stilling, noe som har vært et svært positivt bidrag til det allerede sterke fagmiljøet på Uteseksjonen.

På vegne av HKH-teamet håper vi du finner rapporten nyttig og ønsker deg god lesning

Ida Undall

Erfaringskonsulent USiT
og Prosjektmedarbeider HKH

Vebjørn Brækken

Prosjektleder HKH

1.0 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for kartleggingen

Uteseksjonen i Trondheim (USiT) ønsket å gjøre en kartlegging av hvordan jenter som utøver vold og kriminelle handlinger opplever å bli møtt av hjelpeapparatet i Trondheim og hvordan hjelpeapparatet på sin side møter denne målgruppen. Dette med bakgrunn i bekymring for målgruppen fra skole, politi, barnevern, ung kultur og USiT selv. Bekymringen handlet om jenters delaktighet i rus- og kriminalitetsbelastet miljø, deres uttrykk i form av ulik kriminell aktivitet, så vel som jentenes unge alder. Dette var noe USiT hadde observert lenge og noe som tidvis fortsatt er et tema også i dag. Behovet for en kartlegging ble ytterligere forsterket gjennom arbeidet med "Jentegruppa"¹ fra høsten 2018 til sommeren 2019 i regi av USiT, hvor vi fikk et godt innblikk i livene til en del av disse jentene.

Gjennom observasjoner over tid og erfaringer fra møter med jenter i denne målgruppen, i tillegg til det innblikket USiT fikk over lengre tids arbeid med deltakerne i "Jentegruppa", ble det bestilt en HKH-kartleggingen (Hurtig Kartlegging og Handling) for å kartlegge utviklingen i Trondheim. Det ble opprettet et kartleggingsteam med representanter fra USiT, erfaringskonsulenter og veileder fra Kompetansesenter rus - Midt-Norge (KoRus Midt). Teamet fikk et mandat med en klar bestilling med oppgaver og tidsramme.

1.2 Kartleggingens mål

Målet med kartleggingen var å få bedre kunnskap om jentene, ved å se etter fellestrekk i deres historier og opplevelser, for å sikre en bedre tilnærming og oppfølging av ungdommene. Herunder ønsket en at kartleggingen skulle bidra til kompetansen i hjelpeapparatet på hvordan en bedre kan forutse, intervensere og bistå disse jentene til riktig tidspunkt. Som et ledd i å styrke tilnærming og oppfølging ønsket USiT en kartlegging med fokus på hvordan jenter som en del av et rus- og kriminelt belastet miljø opplevde å bli møtt av hjelpeapparatet som helhet.

1.3 Avgrensning og begrepsavklaring

Kartleggingens mål, å kartlegge jenter som utøver vold og annen kriminalitet i Trondheim, avgrenset også naturlig HKH-ens fokus. Også fordi USiT som oppdragsgiver er et rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for ungdom i alderen 13-25 år. I møte med andre tjenester i Trondheim var det derfor viktig å fokusere på denne målgruppen i intervjuene. Selv om de ulike tjenestene har ulike målgrupper og møter ungdom med ulike utfordringer, ba vi dem om å fokusere på erfaringer de har gjort seg med dem vi ønsket å kartlegge. Ønsket var at de ulike tiltakene informerte om jenter som var "involvert i vold og annen kriminell aktivitet". Vi intervjuet også jenter med bakgrunn, eller aktiv deltakelse, i miljøer hvor denne type aktivitet var en del av deres hverdag.

Kartleggingsteamet benyttet ikke foreldre eller foresatte som informanter til denne HKH-en. Dette fordi fokuset var å se på hvilke erfaringer målgruppen hadde gjort seg i møte med hjelpeapparatet og hvordan dette potensielt kunne bidra til å øke kunnskapen og kompetansen i de ulike tiltakene. Samarbeid mellom ulike instanser og foreldre, mellom foreldre og ungdom, eller foreldres opplevelser av å stå i ulike situasjoner vil kunne være tema for egne rapporter. Dette fokuset bidro også til en nødvendig avgrensing av et ellers stort tema.

Hjelpeapparatet: For enkelhets skyld omtales alle offentlige instanser og tiltak som "hjelpeapparatet" videre i denne HKH-rapporten.

Vold: Vold kan være fysiske handlinger som å slå eller sparke, eller psykisk vold som trusler, degradering, kontrollering og ydmykkelser. Vold kan også være seksuell vold, som voldtekt, incest eller uønsket beføling. Andre former for vold kan være handlinger som skremmer eller sårer, som materiell vold; ødeleggelse av gjenstander av verdi eller andre ødeleggelse som er skremmende å bevitne, og økonomisk vold; materiell utnyttelse

¹ "Jentegruppa" ble opprettet på bakgrunn av bekymring for et ungdomsmiljø bestående av unge jenter i alderen 13 til 15 år i Trondheim. Bekymringen var knyttet til jentenes aktiviteter som ildspåsettelse, hærverk, sjikanering av medelever og voksne, bilkjøring, tyverier, mistanke om rus og manglende respekt for offentlige tjenestemenn. I samtale med gruppa opplevde USiT at jentene var i opposisjon til hjelpesystemet (barnevern, skole, politi) samt at de glorifiserer det å i fellesskap stå på siden av "normalsamfunnet". Denne oss-mot-dem mentaliteten gjorde det vanskelig å komme i posisjon til jentene enkeltvis.

av andre eller hindre andre i å kunne råde over egen økonomi. Vold og overgrep kan grovt deles opp i det som skjer i nære relasjoner (for eksempel vold i parforhold, vold mot barn eller mellom søsken) eller vold i andre relasjoner (på arbeidsplass, mellom venner og bekjente, eller i det offentlige rom) (helsenorge, 2020).

Kriminell aktivitet: I denne HKH-rapporten har brukes begrepet “kriminell aktivitet” som en samlebetegnelse for den aktiviteten målgruppen har vært involvert i. Kriminalitet betegnes som straffbare handlinger i henhold til straffelovgivningen eller andre sosiale normer. Bare noen få av handlingene utført av jenter i den aktuelle målgruppen førte til formelle sanksjoner grunnet deres unge alder og kan i noen definisjoner derfor heller ikke omtales som kriminalitet da handlingen ikke rammes av en straffeparagraf. I andre definisjoner derimot forstås kriminalitet ikke som noe en viss type handling er eller ikke er, men at en handling blir kriminell ut fra den sosiale sammenhengen og måten andre oppfatter den på og reagerer mot den (Jusleksikon, 2020)

1.4 Arbeidsmål

Arbeidsmålene ble utarbeidet som en måte å få svar på hovedmålsetning i rapporten og samtidig

se om det kunne avdekkes noe teamet ikke allerede hadde tenkt på i forkant av arbeidet. Sentralt i målsetningen var å øke kompetansen på denne målgruppen. Dette medførte også at teamet var nødt til å gå bredt ut. Gjennom å besvare seks ulike arbeidsmål ønsket teamet å se på hvordan situasjonen oppleves nå, hvordan man potensielt kunne avverge en negativ utvikling, hvilke tiltak som fungerer og hvordan hjelpeapparatet kunne bli styrket i møte med disse jentene. Spørsmålene innenfor de ulike arbeidsmålene ble noe tilpasset avhengig av om man snakket med hjelpeapparatet eller målgruppen. Det ble også lagt mer tyngde på noen arbeidsmål enn andre avhengig av hvem vi snakket med.

- Hvordan opplever målgruppa å bli møtt av det offentlige hjelpeapparatet? (Skole, Politi, BFT og andre systemer)
- Hvilke fellestrekk finnes innenfor målgruppa?
- Hvilken type hjelp/tilbud får målgruppa av hjelpeapparatet?
- Hva opplever målgruppa og hjelpeapparatet at fungerer?
- Hvilke sammenhenger er det mellom atferden og kjønn?
- På hvilken måte avgjør eventuelt kjønn type hjelp og årsaksforklaringer?

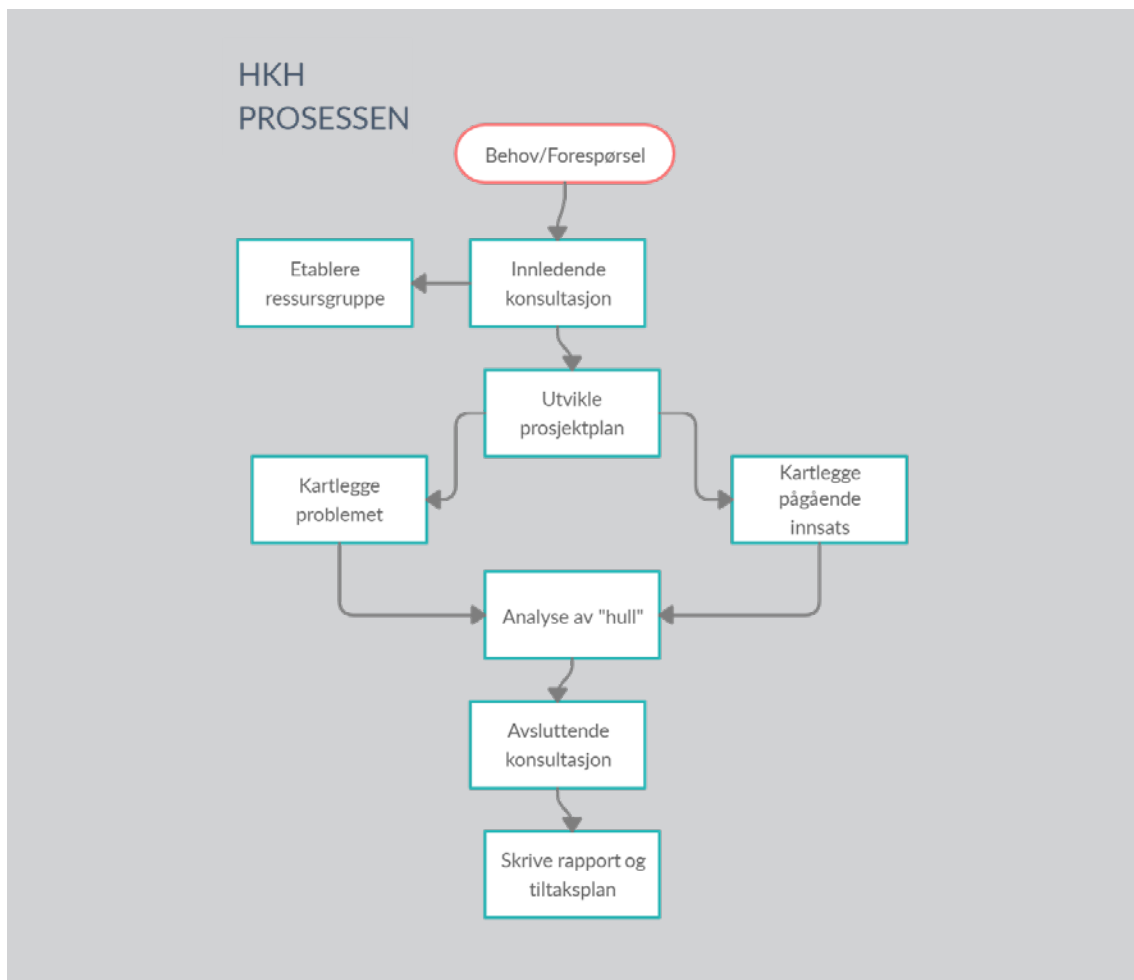
2.0 METODER OG KILDER

2.1 HKH

Hurtig kartlegging og handling (HKH) er en tilnærming som er basert på Verdens helseorganisasjons Rapid Assessment & Response (RAR), en metode for rask kartlegging av helseproblemer og identifisering av behov for tiltak. Den er bearbeidet og tilpasset til sosialfaglig arbeid i Norge av Kompetansesenter rus - vest Bergen (Bergenslinikkene, 2014). Kartleggingen skal ideelt foregå innenfor en periode på seks til åtte måneder. En HKH-prosess kan ta i bruk både kvalitative metoder som for eksempel observasjon, fokusgrupper og intervjuer, og mer kvantitative metoder som spørreundersøkelser. Ved hjelp av en metodetriangulering skal enhetene oppnå helhetlig forståelse, som gjør det mulig å utarbeide en handlingsplan. I løpet av de siste femten årene har mer enn 50 kartlegginger

vært gjennomført i Norge ved hjelp av HKH-modellen. Det er særlig utekontaktene som har sett nytten i å anvende verktøyet. De har brukt metoden til å oppnå større forståelse for lokale problemer, som for eksempel prostitusjon og kriminalitet, og til å avdekke rusvanene i ulike ungdomsmiljøer (korusoslo.no, 2020).

I Trondheim fikk Uteseksjonen bistand og veiledning av KoRus Midt (Kompetansesenter rus - Midt-Norge). Valg av metode ble gjort ut fra muligheten til å utføre den innen rimelig tid og på grunn av praktisk anvendelighet av resultatene. HKH som metode er tiltalende for USiT også fordi den oppfordrer til samarbeid på tvers av ulike tiltak. En HKH følger en spesifikk prosess, som er visualisert i den påfølgende modellen (figur 1).

2.2 Innledende konsultasjon og etablering av ressursgruppe

I tråd med HKH-metoden ble utvalgte tjenester som jobber tett opp mot målgruppen i sitt virke invitert. Innledende konsultasjon ble avholdt i oktober 2019. Til sammen møtte 32 deltagere fra 10 ulike tjenester. Deltakerne ble informert om bakgrunnen for kartleggingen og hvilken målgruppe som var av særlig interesse. Det ble gjennomført fokusgruppeintervjuer hvor man innhentet deltakernes kunnskap og informasjon om temaet. Deltakerne bidro også til å belyse områder utover vår egen intervjuguide og kom med innspill til de andre gruppenes presentasjoner.

I innledende konsultasjon drøftet, noterte og presenterte deltakerne i grupper refleksjoner rundt ulike spørsmål. Disse refleksjonene handlet hovedsakelig om hvordan deltakerne opplevde å møte jentene i målgruppen, hva som ble ansett som hinder for å gjøre en best mulig jobb og hvordan de ulike deltakerne opplevde å samarbeid med andre rundt de samme ungdommene. I etterkant gikk kartleggingsteamet gjennom de innsamlede notatene fra deltakerne, i tillegg til egen notater, for å se om det var noen klare sammenhenger/tema som gikk igjen hos flere. Disse funnene presenteres i neste kapittel.

I etterkant av innledende konsultasjon ble utvalgte deltakere spurt om de ønsket å delta som ressursgruppe. Disse ble spurt på bakgrunn av sin kjennskap til målgruppen og/eller fagfeltet. Disse fungerte som konsultasjonsgruppe og diskusjonsforum for arbeidsgruppen.

2.3 Gjennomgang av eksisterende informasjon

I tillegg til å bruke materiale som kartleggingsteamet hadde tilgang til, ble det søkt etter litteratur og annen kartlegging ved hjelp av søkemotorer som Google Scholar og Bibsys. Litteraturen ble analysert og vurdert opp imot tematikken i rapporten og sett i sammenheng med de funnene vi etterhvert gjorde. Hovedtyngden i dette materialet lå på aggressiv atferd og vold blant jenter, men teamet så også på litteratur som tok for seg barn og unges utvikling generelt. Dette har vært en støtte for kartleggingsteamet i det å vurdere eventuelle årsaksforklaringer og å se sammenhenger mellom atferd, kjønn og miljø med bakgrunn i tidligere forskning. Se referanselisten for komplett oversikt.

2.4 Intervju

Det ble gjennomført åtte intervjuer med ungdommer i målgruppen for kartleggingen. Det ble gjennomført 12 intervjuer og gruppeintervjuer med representanter fra skole (ungdomsskole og andre skoletilbud), politi, BUFDIR (institusjoner), Kulturenheten (fritidsklubber), rusfeltet, Barne- og familietjenesten i Trondheim og konfliktrådet.

Kartleggingsteamet utarbeidet en intervjuguide med ca. 40 åpne spørsmål som omhandlet temaer relevante for våre arbeidsmål. Spørsmålene ble justert noe med tanke på om vi snakket med ungdom eller hjelpeapparat. I tillegg inkluderte intervjuguiden bakgrunnsspørsmål og nøytrale spørsmål som potensielt kunne gi informasjon og bredere forståelse av hvordan informantene opplevde sin egen situasjon.

I etterkant av hvert enkelt intervju ble det foretatt en analyse hvor relevante funn ble registrert og til sist sammenlignet med de øvrige intervjuene av ungdommene og hjelpeapparatet.

3.0 FUNN

3.1 Jenter skjuler

Det var en gjennomgående oppfatning hos hjelpeapparatet at jenter er bedre enn gutter til å skjule at de har utfordringer eller er involvert i rus og/eller kriminell aktivitet. Flere undret seg over om dette kunne begrunnes med at jenter rett og slett er "smartere"/mer moden, altså bedre til å skjule det de står i. Alternativt mindre opptatte av å snakke om det de står i. Hjelpeapparatets oppfatning var at guttene i motsetning til jentene i større grad hadde et behov for å snakke/skryte om det de holder på med. Noen vurderte om dette kunne handle om at gutter ikke nødvendigvis ser aktiviteten som et problem, i motsetning til jenter som kanskje opplever problemene de har eller aktivitetene de bedriver, som mer skamfulle og derfor verdt å skjule.

I intervjurundene av målgruppen var det flere som kunne kjenne seg igjen i at deres atferd, uttrykk eller utfordringer var skjulte. Men dette handlet ikke alltid om at de selv ønsket å skjule. Eller bevisst forsøkte å skjule. Jentenes involvering i rus og kriminalitet opplevde de selv fikk lite fokus eller ble gjort lite med før det hadde gått langt tid. Flere var enige i at de selv var flinke til å snakke for seg

og på den måten klarte å sno seg unna eventuelle konsekvenser. Det var derimot flere i målgruppen som mente at det likevel skulle være mulig både å se og forstå hva de sto i. At jentene selv ikke ønsket hjelp eller ikke ga uttrykk for at de ønsket det, var ikke det samme som at det ikke var mulig å se at de måtte ha hjelp og at det ble handlet deretter, mente de.

3.2 Informasjonsflyt og handlingsrom

Det ble av flere i hjelpeapparatet påpekt at manglende kommunikasjon om hvem som gjør hva i ulike saker skaper forvirring og et lite aktivt hjelpeapparat. Informasjonsflyt og handlingsrom gikk igjen som forutsetninger for å forbedre dette. Det ble påstått at det gjennomføres mye møter uten konkret handling, i tillegg til at det i den enkelte tjenesten ofte finnes lite handlingsrom innenfor gitte rammer. Hjelpeapparatet kunne som eksempel oppleve arbeidstiden som et hinder og at det er lite fleksibilitet for å møte ungdom når de har behov. Slik kartleggingsteamet har forstått det handlet dette fra hjelpeapparatets side om regler og rammer som ikke ivaretar de mest sårbare.

“
Jentenes involvering i rus og kriminalitet opplevde de selv fikk lite fokus eller ble gjort lite med før det hadde gått langt tid

“
Negativ atferd førte til bortvisning heller enn tilgjengelighet og forståelse

“Tilgjengelighet” gikk igjen som en av suksessfaktorene når vi snakket med målgruppen. Mer konkret handlet dette om tilgjengelighet utover “normal arbeidstid” (fysisk eller over telefon) og spesielt tilgjengelighet i form av å bli møtt på en god måte. Målgruppen kunne oppleve det å ikke få kontakt som å bli avvist når man kanskje hadde behov for voksne mest. Som eksempel førte skolens regler og hensyn til flertallets sikkerhet til at enkelte av disse jentene i noen tilfeller måtte bortvises. Det samme gjaldt for fritidsklubber. Dersom ungdommen var for voldsomme eller var synlig ruset ble de bortvist og/eller utestengt i en periode. Slik sett ble opplevelsen av å bli avvist forsterket når målgruppens uttrykk ble for voldsomt. Negativ atferd førte til bortvisning heller enn tilgjengelighet og forståelse (ikke forståelse for handlingen, men for hva handlingen ofte representerer). Politiet med sitt mandat ga også uttrykk for dette. De kunne ofte bli tilkalt dersom ungdommer hadde en utagerende atferd. Ovenfor teamet ga de uttrykk for at de undret seg om dette var det beste alternativet, da resultatet av at de dukket opp som oftest førte til at konflikten eskalerte og at ungdommen ble fjernet fra stedet. I realiteten hadde ungdommen kanskje hatt best av å bli ivaretatt av andre enn dem. Slike eksempler kan muligens underbygge det hjelpeapparatet selv setter ord på som handler om å ha for lite handlingsrom innenfor gitte rammer.

3.3 Fellesskap og tilhørighet

Ungdommene satte ord på alt fra ensomhet til manglende bekreftelse fra voksne i deres liv. De fortalte om få eller ingen arenaer for mestring og flere opplevelser av avvisning fra offentlige tilbud og hjelpeapparat. Felles for de aller fleste var at slike opplevelser førte til at ungdommene gjerne møtte andre som hadde det som dem. Ikke alltid fordi de oppsøkte slike miljøer eller i utgangspunktet var interesserte i å bli en del av det, men fordi det var disse som var tilgjengelig. Ingunn Margrete Grude Flekkøy har i sin master funnet at tilknytning til venner til fordel for familie kan se ut til å øke med alderen hos jenter. Hennes funn viser at de eldre jentene hun intervjuet gjerne har sterkere tilknytning til vennene sine, og mindre tid og åpenhet til familien sin. De yngste jentene hun snakket med var på sin side i større grad hjemme i helgene, og følte at de kunne ha snakket med foreldrene sine (Flekkøy, 2000, s.126)

Også fra hjelpeapparatets side ble ungdommene ofte beskrevet som uten tilhørighet til organiserte aktiviteter, med manglende motivasjon for skole, eller som ungdommer som søkte omsorg og oppmerksomhet. De som aktivt søkte omsorg og oppmerksomhet var også de som var enklest å imøtekomme. Men det var flere innenfor målgruppen som for eksempel ble beskrevet som skolefaglige sterke, hvor det var det sosiale som ofte var mer utfordrende, som ikke ble “fanget opp” før det ofte var gått veldig langt med rus eller annen kriminell atferd. Grunnen til dette var gjerne at fasaden tilsa at jentene hadde det bra og at det var utfordrende å komme inn på dem. Da de voksne ikke lyktes i å komme inn på jentene fant de (jentene) gjerne sammen med andre som hadde det på samme måte, som ikke alltid hadde behov eller ønske om å snakke om det som var vanskelig, men som like ofte kunne gjøre det. Det var enklere å snakke med andre som var som dem.

Ungdommene beskriver et miljø hvor rus er et naturlig innslag og noe man før eller siden ville komme til å få et forhold til. Det ble beskrevet et stort aldersspenn og deltakere med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Hjelpeapparatet beskrev en type miljø hvor like ungdommer trekker sammen, noe også målgruppen bekreftet. Her fortalte jentene at når hjelpeapparatet ikke klarte å møte dem, gikk de til egne venner istedenfor. Til tross for at det kan være naturlig å tenke at jenter i større grad enn gutter snakker sammen om vanskelige ting, og andre ting for den saks skyld, var ikke dette nødvendigvis tilfelle for de vi snakket med. Jentene kunne kun i enkelte tilfeller snakke om vanskelige ting. Det at jentene møtte andre som dem og innimellom kunne snakke sammen når de ikke hadde andre, skapte en sterk tilhørighetsfølelse og en “oss mot dem”-mentalitet i møte med det øvrige samfunnet.

Slik hjelpeapparatet opplever det kan tilhørigheten til et miljø være en viktig identitetsmarkør. Dette finner man også i tidligere forskning hvor signalene til omverdenen av for eksempel å gå rundt alene forteller at man ikke er en ettertraktet venninne. Dette kan plukkes opp av øvrige ungdommer som også behandler disse jentene ut i fra slike definisjoner og styrker hennes opplevelse av at hun ikke er “kul” nok eller morsom nok (Flekkøy, 2000). Tilhørighet til andre blir blant

Det kunne være mange ulike måter målgruppen fant hverandre på, men nærmest utelukkende med utgangspunkt i ensomhet eller manglende tilhørighet i andre miljøer

annet derfor også viktig i det å skape sin egen identitet. Selv om målgruppen ikke nødvendigvis bevisst koblet venner og miljø til identitet, var det teamets forståelse at miljøet på godt og vondt var viktig for ungdommene. Det var positivt når vennskapene var gode og de ble behandlet godt. Det var desto mer negativt i det de ønsket å bryte med miljøet eller kom i konflikt. Ofte fordi miljøet ikke alltid ville la dem bryte ut og stadig forsøkte å hente dem inn igjen, men like ofte fordi dersom jentene ønsket å bryte ut befant de seg i et dilemma da de så at de ikke hadde andre venner å oppsøke.

Det kunne være mange ulike måter målgruppen fant hverandre på, men nærmest utelukkende med utgangspunkt i ensomhet eller manglende tilhørighet i andre miljøer. Flere forteller at de ble kjærester med noen og ble kjent med andre på den måten. Andre forteller at det var deres handlinger og uttrykk som vekket oppmerksomhet, noe som på den måten ble en vei inn i et større miljø.

Med få unntak ble det av målgruppen beskrevet et tydelig hierarki innad i slike vennegrupper. Jentene ble godt tatt imot og kom raskt inn i varmen, men fikk tidlig oppleve "sin plass". Flere beskrev at de måtte gjøre ærender for guttene, fra å gå på butikken til å gjennomføre salg av narkotika. Rusmidler generelt kostet sjeldent noe for jenter, men derimot var det en forventning om tjenester til gjengjeld. Disse kunne gjerne være av seksuell art. I de fleste tilfeller var det om å gjøre å få med seg rusmidler vekk fra der de var når de ble tilbudt, eller å innta dem på stedet for så å dra. I følge målgruppen lyktes ikke alle alltid med å komme seg vekk.

3.4 Vold og annen kriminell atferd

Vold var noe av det som lå til grunn for hvorfor USiT ønsket å utarbeide denne HKH-rapporten. I forbindelse med dette temaet ble vi i ettertid spesielt opptatt av spørsmålet om hvordan ungdommene og hjelpeapparatet definerte vold og hvilken rolle psykisk vold spilte inn i målgruppens hverdag. Vi ble også oppmerksomme på, i forbindelse med intervjuene, at psykisk vold kanskje spiller en større rolle enn vi først antok. Det vi så var at vold kunne defineres forskjellig blant ungdommene og hjelpeapparatet.

Ved gjennomgang av intervjuene kunne vi som eksempel se at ulike ungdommer ikke definerte selvforsvar som vold. Eller at dersom noen slo først var det "fritt frem" med tanke på alvorlighetsgraden av vold som ble gjengjeldt. Samtidig som de ikke anså seg selv for å være voldelige. Også innad i kartleggingsteamet oppdaget vi at vold potensielt kunne defineres ulikt og graderes ulikt. Dette er noe vi ser kunne vært drøftet bedre i forkant av både spørsmålsformuleringer og intervjuer, slik at vi hadde sikret at vi som intervjuere snakket om det samme, og at vi også sikret at vi snakket om det samme i møte med målgruppen og hjelpeapparatet. Vi er med andre ord redd for at vi i for stor grad antok at vi snakket om det samme, og at vi aldri fikk dette avkreftet.

De fleste ungdommene vi snakket med hadde vært vitne til vold, men et mindretall rapporterte at de selv hadde deltatt. Noen beskriver også at de ikke likte vold eller var redd for å bli utsatt for slike ting selv. Den volden de selv eventuelt tok del i var et resultat av at de "svartnet" og ikke hadde kontroll over situasjonen. Målgruppen kunne

generelt si lite om hva som forårsaker vold, men at den gjerne forekom i ruset tilstand eller når konflikter eskalerte.

Målgruppen bekreftet i stor grad hjelpeapparatets opplevelse av at volden som utøves hovedsakelig foregår mot jevnaldrende og ungdommer av samme kjønn. Selv om hjelpeapparatet hadde en oppfatning av at volden stadig blir grovere var ikke dette nødvendigvis noe ungdommene kjente seg igjen i. De kjente selv kun til noen få eksempler på både grov vold (i disse tilfellene vold hvor det var brukt gjenstander eller hvor offeret ble hardt skadet) og blind vold utført av jenter. Derimot var det flere som kunne fortelle om hyppig vold blant guttene. Både i forbindelse med konflikter men også som en måte å skaffe "kred"/respekt. Det kunne også handle om at guttene utfordrer hverandre og at vold mot tilfeldige eller kjente handlet om at enten måtte du gjennomføre eller tape ansikt. I slike tilfeller kunne jentene i miljøet ofte kjenne på et press om å delta for å hjelpe.

Vi fikk høre flere historier hvor jentene fortalte at de i stor grad kunne gjøre som de ville uten at dette påvirket livene deres. Dette gjaldt ikke kun i forbindelse med vold, men også når det kom til vinningskriminalitet, rus eller andre handlinger som brøt med sosiale normer eller straffelovgivningen. I møte med hjelpeapparatet var historiene veldig ofte det motsatte. Ungdommene i målgruppen hadde fått konsekvenser som utestenging fra ulike arenaer, foreldresamtaler, samtaler med politi, involvering av Barne- og familietjenesten, ulike tiltak satt inn mot ungdom eller familie, konfliktråd, bøter og i ytterste konsekvens plasseringer utenfor hjemmet.

At det reageres i større grad på vold blant jenter enn blant gutter ser vi også i tidligere forskning. Det er påvist kjønnsforskjeller på dette området allerede i tidlig barndom, der gutter lekeslås og dytter hverandre, mens jenters lek er mindre fysisk og i stor grad skjer i par. Til forskjell fra guttene blir ikke små jenter i like stor grad møtt med aksept og underliggende kulturell godkjenning når de blir sinte, aggressive og til dels voldelige. Jenter blir slik sett i større grad forventet å være "snille" (Bengtson mfl., 2004; Natland, S., 2006).

Som eksempel fortalte flere av jentene vi snakket med om at deres atferd på skole, fritidsklubb eller

i idrettslag ikke var annerledes enn mange gutters. Likevel kunne de oppleve å bli bortvist og/eller utestengt. Dette betydde ikke at gutter aldri ble bortvist eller utestengt, men at jentenes opplevelse var at der var mer rom for fysisk utagering og lignende fra guttene.

En kan si at jenter utfører de samme voldelige handlingene som gutter med problemer på samme alder, men forskjellen er at jentene blir sterkere stemplet og avvist av andre barn og unge, og spesielt av jenter. Deres måte å opptre på bryter med de forventninger som rettes mot jenter og de blir derfor ofte mer stigmatisert (Bengtson mfl., 2004).

Psykologen Elisabeth E. Storvoll (2004) finner i sin avhandling at det er de samme risikofaktorene som er relevante for å forklare jenters og gutters antisosiale atferd. Allikevel bor vi i en verden der politikk-, jus-, medie- og populærkultur bidrar til å konstruere voldelige jenter som spesielle og voldelige gutter som normale (Natland, S., 2004).

Når det gjaldt annen kriminell atferd (hærverk, biltyveri, vinningskriminalitet) beskrev de av jentene som var pådrivere seg som spenningsøkere. Andre snakket om presset for å "henge seg på" dersom man ønsket å være en del av gjengen. Hjelpeapparatet beskrev en gruppe ungdommer som kjedet seg, noe også målgruppen satte ord på. De fortalte om lite tilbud og mer konkret; lite riktig tilbud. Adrenalin var en viktig faktor. I mangel på andre arenaer ble gata deres sted å skape innhold i hverdagen. Deres måte å bli underholdt på. Det å få oppmerksomhet i media, oppleve å bli omtalt som kriminelle eller å løpe fra politiet ville ofte være en "boost" og gi mersmak. Adrenalin ble gjerne avhengighetsskapende. De måtte over tid overgå seg selv for å oppnå den samme spenningen, beskrev spesielt en av informantene.

3.5 Taushetsplikten og samarbeid på tvers

Som rapporten er inne på innledningsvis i denne delen kom det nærmest fra samtlige deltakere på innledende konsultasjon en tilbakemelding om at taushetsplikten ofte er et hinder i arbeidet. Dette gikk også igjen i de påfølgende intervjuene med hjelpeapparatet. Hovedsakelig dreide dette seg om at det på forespørsel om informasjon mellom ulike instanser ofte ikke lot seg gjøre å få den informasjonen som var ønsket, for å gjøre

en god jobb i møte med ungdommene. Ofte ble dette begrunnet med at man måtte ta hensyn til taushetsplikten.

Videre kom det frem at samarbeid på tvers av tjenester oppleves som vanskelig. Opplevelsen var at ulike tjenester sitter på ulik informasjon og handler dermed ulikt. utfordringene med dette var at det ofte kunne bli dobbeltarbeid eller manglende helhetlig arbeid. Videre ble vi informert om at det i enkelte tilfeller opplevdes som at ulike tjenester ble mer opptatt av å "ha rett" enn å sørge for at man samlet oppnådde et best mulig resultat. Dette spesielt i samarbeids-møter hvor sakens status ble drøftet og videre oppfølging planlagt. En mulig årsak til dette forstår vi at kunne være tidspress og tilfeller av "jo flere kokker jo mere søl". Det ble for eksempel ofte forventet resultater raskt, samtidig som det ikke nødvendigvis var klart hva et "resultat" var. Etter kort tid kunne derfor tiltak byttes ut, eller det kunne bli lagt til et tiltak til som skulle begynne sitt arbeid fra start, parallelt med det som allerede pågikk og på sin egen måte. For de involverte tiltakene kunne dette til syvende og sist oppleves som usammenhengende og lite oversiktlig.

3.6 Hva ungdommene sier kan fungere

Anerkjennelse

Som vi har vært inne på tidligere snakket målgruppen ofte om et behov for å bli sett og anerkjent av voksne. Da vi gikk litt mer i dybden på dette kom det også frem forslag til hvordan. Som eksempel var det forskjell på å bli sett som noe de voksne tror man er og det å bli sett for den man virkelig er. Jentene forklarte at når de ruset seg eller utagerte på andre måter ble de gjerne behandlet deretter. Men det de kanskje hadde håpet på var at noen kunne tolerere dem og inkludere dem, heller enn å skyve dem vekk. De forsto at dette krevde tålmodighet og at det ikke alltid ville være enkelt. Men mange hadde lang erfaring med å bli avvist av hjelpeapparatet, kanskje spesielt som ung, og det å la noen komme inn på dem var derfor også vanskelig for dem. De var redde for at det å slippe noen inn på dem uansett ikke ville hjelpe. Da var det enklere å avvise de som forsøkte. Flere av jentene vi snakket med beskrev en opplevelse av voksne som hadde forhånds dømt dem basert

på utseende, hvem de var sammen med, på bakgrunn av måten de oppførte seg på eller rykter.

Tilgjengelighet

Tilgjengelighet ble som nevnt tidligere understreket av flere som en suksessfaktor. At det var mulig å strekke ut en hånd med det samme man hadde behov. At det var lav terskel for å ta kontakt. Og at man ble møtt med anerkjennelse for den personen man er, uavhengig av hva som ble fortalt eller hva man hadde gjort. Flere beskrev også opplevelser hvor noen fra hjelpeapparatet gjorde det "lille ekstra", noe som var hele forskjellen på om man klarte å ta imot hjelp. En uventet tekstmelding etter klokken fire på en arbeidsdag eller en oppmerksomhet i forbindelse med en bursdag var ofte det som fortalte ungdommene at denne personen "bryr seg på ekte".

Når ungdommen ikke klarte å være hjemme var det vanskelig å forstå hvorfor foreldrene skulle få hjelp til å sørge for nettopp det

Riktig hjelp til foreldre

Videre ble det sagt tydelig ifra om at det å hjelpe foreldre ikke var det samme som å hjelpe foreldre med å håndtere ungdommen sin. Flere fortalte om hjem hvor det kunne være rus og/eller vold, eller store utfordringer i kommunikasjonen mellom foreldre eller foreldre og ungdom. Foreldre tok seg sammen når det kom besøk fra hjelpeapparatet, hvorpå ungdommen satt igjen med en følelse av at det var de selv som var problemet, fordi det ble snakket over hodet på ungdommen om hvordan foreldrene kunne sette grenser. Fra ungdommens ståsted, som ikke klarte å være hjemme, ble det vanskelig å forstå hvorfor foreldrene skulle få

hjelp til å sørge for nettopp det. For ungdommene selv var det åpenbart at de ikke hadde det bra hjemme. De mente det burde være mulig å se det på dem. Dersom man visste hva man skulle se etter.

Tålmodighet

Tålmodighet ble også et nøkkelord i det ungdommen fortalte. Flere av de som har kommet videre i livet og var i stand til å se tilbake, nevnte hvor glade de var for de menneskene som ikke ga opp. Dette henger, slik vi tolker det, også sammen med tilgjengelighet og det å bli møtt på en anerkjennende måte. Uansett hvor forferdelig uttrykket deres var og hvor mye de avviste eller ikke møtte til avtaler, så ble de ikke gitt opp. Det å ha voksne som klarer å stå i dette sammen med dem over tid ble flere ganger nevnt som noe ungdommene opplevde som god hjelp.

3.7 Ingen klar sammenheng mellom atferd og kjønn

Det ble ikke oppdaget klare sammenhenger mellom atferd og kjønn gjennom intervjuene med hjelpeapparat og målgruppen. Da eksempler på atferden til disse jentene ble beskrevet av hjelpeapparatet dukket det stort sett også opp eksempler på lik atferd blant gutter innenfor samme målgruppe. Jentene vi snakket med tok også tydelig avstand fra at dette var et spørsmål om kjønn og kunne komme med mange eksempler på gutter som var som dem.

Det som derimot ble understreket av jentene var en oppfatning av at gutter og jenter ble behandlet ulikt, til tross for lik atferd. Jentenes oppfatning var at gutter gjerne kunne bli behandlet røffere eller mer tydelig. Som eksempel opplevde de at gutters atferd automatisk ble oppfattet som et uttrykk for et iboende sinne eller utagering i kraft av at de var gutter. Og kunne videre få beskjed om at slik oppførsel måtte ta slutt. Jentene opplevde derimot å bli behandlet som mer sårbare og fokuset ble som oftest rettet mot følelsesliv eller psykisk helse. De ble således raskt tilbudt samtalerapi eller BUP (Barne- og ungdomspsykiatri). Dette var en oppfatning som gikk igjen til nesten alle informantene innenfor målgruppen, til tross

for at de aller fleste vi snakket med i hjelpeapparatet var tydelige på at jenter og gutter får like tilbud. Dette er også noe vi finner støtte for i litteraturen der de beskriver hvordan et maskulint perspektiv spesielt rettferdiggjør fysisk vold mellom gutter. At det ofte defineres som vill lek eller tullelossing mellom jevnaldrende. Jenters bruk av vold kategoriseres derimot som emosjonelle eller psykiske problemer (Lunneblad, J. & Johannes, T., 2019). Også Natland (2004) sier noe om denne forskjellen på hvordan vi oppfatter jenter som utøver vold eller bedriver kriminell aktivitet. De er et dobbelt avvik i sosial sammenheng. Hun mener de bryter både med hvordan vi mener en kriminell skal se ut og hvordan en jente skal te seg.

En annen tilbakemelding fra jentene var at tiltak som tilbyr samtaler ikke hadde blitt oppfattet som hjelp. De oppfattet dette som “bare prat”. Dette til tross for funn som tyder på at hjelpeapparatet opplever at jenter generelt responderer bedre på samtaletilbud enn gutter.

3.8 Opplevelse av konsekvenser

Kartleggingsteamet opplevde at jentene vi snakket med ikke satt igjen med en opplevelse av at de konsekvensene hjelpeapparatet har besluttet seg til hadde vært til hjelp. Et viktig poeng er at et flertall forteller om at ungdomsstraff eller bøter kunne komme flere måneder etter en episode. Dette ble ikke opplevd som konsekvenser fordi de ikke klarte å forstå at “straffen” kom så lenge etter. Innen bøkene eller andre konsekvenser kom var den aktuelle episoden for ungdommen gjerne glemt eller konflikten var over for lengst. Dette ble slik sett ikke oppfattet som konsekvenser for handlingene deres, men i større grad som urettferdig når de nå likevel “hadde gjort opp” eller “var ferdig med saken”. Flere av jentene hadde en opplevelse av et system som “jaktet på dem” eller en opplevelse av at straffen de fikk var for at de skulle “tas” heller enn at de skulle gjøre opp for seg.

4.0 PÅGÅENDE INNSATS

Gjennom intervjuene fikk vi kartlagt det som de ulike delene av hjelpeapparatet har av tiltak opp mot målgruppen. I enkelte tilfeller fikk vi høre det samme fra flere representanter innen samme fagfelt og i andre tilfeller fikk vi et synspunkt fra en enkelt informant. Vi inkluderer her det mest sentrale fra disse funnene.

Elevtjenesten på videregående fortalte om et likt tilbud til jenter og gutter. Slike tilbud går hovedsakelig ut på samtale- og miljøterapi. Elevtjenesten har de senere årene blitt styrket og det er kommet flere retningslinjer på plass for hvordan man skal møte målgruppen. Ungdommer som lærere er spesielt bekymret for sendes hit, i motsetning til tidligere der de ble sendt til inspektør. En utfordring slik videregående skole ser det er samarbeidet mellom hjem og skole. Det er opp til eleven selv å inkludere foreldre.

Ungdomsskolen fortalte oss at det i dagens skolesystem ikke er nok kapasitet til å gi alle ungdommer unike tilpassede tilbud. Så selv om skolene ser at det er behov for tett oppfølging, er det ikke praktisk mulig. Som eksempel styres antall miljøarbeidere i dag av budsjett, ikke behov. Også ungdomsskolen beskriver individuelle tilpasninger, altså tilbudet, som uavhengige av kjønn. Samtidig som de forteller at lærere kan oppleve slitasje i forbindelse med individuelle tilpasninger, da det satses på å legge til rette innenfor gitte rammer i større grad nå enn tidligere. Innsatsen synes blant annet gjennom tettere samarbeid med systemene

“**Som eksempel styres antall miljøarbeidere i dag av budsjett, ikke behov**”

rundt. Samtidig motarbeides dette arbeidet da det også stilles større krav til hvordan skolene gjennomfører sitt faglige arbeid. Summen av de totale forventningene blir for store.

Fritidsklubbene “pågående innsats” opp i mot denne målgruppen har ifølge dem selv ikke vært god nok. Dette fordi rammene ikke tillater den inkluderingen som de selv ønsker å gi. Hensynet til andre ungdommer som også benytter tilbudet overgår fåtallet som “ekskluderer seg selv” gjennom rus eller utagerende atferd. Dette er en problemstilling som også ungdomsskoler vi var i kontakt med kjente seg igjen i. Fritidsklubbene tilbyr generelt faste aktiviteter hvor ungdom skal kunne finne noe å interessere seg for - noe å mestre. Samtidig som det er et sted å “henge”. Generelt får ekstroverte grupper mye fokus. De er lette å fange opp og har en slik fremferd at de tar stor plass. De er lett synlige og gjør ofte mer ut av seg enn andre.

“**Rett og slett fordi rammene ikke tillater den inkluderingen som de selv ønsker å gi**”

Representantene fra politiet forteller at de har tilbud om bekymringssamtaler (forebyggende), at de oppsøker ungdomsklubber og at de melder fra om ungdomsaktivitet. Slike tiltak fungerer i følge de vi snakket med kun til en viss grad. Det er naturligvis også et ressurspørsmål da de ikke kan være over alt alltid. Deres opplevelse er at tilstedeværelsen fra dem nok oppfattes mer betryggende for de øvrige ungdommene, enn målgruppen det er snakk om i denne rapporten.

Ungdomsoppfølging, ungdomsstraff, ruskontrakt og bøter er andre eksempler som faller inn under pågående innsats opp mot den aktuelle målgruppen.

5.0 ANALYSE AV “HULL”

Det vi i all hovedsak finner ut etter innledende konsultasjon og intervjuer med målgruppe og et samlet hjelpeapparat er at begge parter i stor grad beskriver denne ungdomsgruppen likt. Det er en generell og bred kunnskap om miljøene disse jentene er en del av, aktivitetene de deltar i og beskrivelser av potensielle årsaker til hvorfor de blir en del av et slikt miljø. Både hjelpeapparatet og målgruppen selv beskriver i stor grad de samme sårbarhetene hos ungdommene, de samme uttrykksformene disse kan ha og de samme holdningene som binder ulike miljø sammen.

Det er derimot større ulikheter når hjelpeapparatet beskriver hvordan de yter hjelp og hvordan målgruppen opplever denne hjelpen. Hjelpeapparatet samlet fremstår som kunnskapsrik når det gjelder denne målgruppen. Det finnes mange puslespillbrikker som samlet danner et ganske komplett bilde. Utfordringen er kanskje, når vi også hører hva ungdommene selv sier, at noen sitter på mange brikker og andre sitter på bare noen få. Dette har for mange av disse ungdommen ført til gjentatte møter med mange ulike hjelpere, men uten at det nødvendigvis har blitt en langsiktig og gjennomtenkt arbeidsform som har sørget for trygge og langvarige relasjoner. Relasjoner som ungdommene selv etterspør og som kunne ha ført til positive utfall. Målgruppen opplever med andre ord ikke alltid hjelpen vi tilbyr som hjelp.

Tidlig nok avdekking: Mye av det ungdommene og hjelpeapparatet forteller oss peker på utfordringer i forbindelse med å tidlig nok avdekke jenter med utfordringer i livene sine. Jentene selv forteller at det burde være mulig å se det på dem, hjelpeapparatet mener de er for gode til å skjule. Kartleggingsteamet vurderer dette til å være et “hull” i den forstand at tilbudet som finnes ikke er godt nok til å avdekke utfordringer tidlig nok. Dette er også noe jentene setter ord på når de forteller at de ikke ble “sett” før uttrykket deres ble så ille at noe måtte gjøres. Jentene kunne også gi eksempler hvor de selv eller noen de kjente likevel ble sett, men hvor tiltakene som ble satt inn ikke nødvendigvis ga dem en opplevelse av å få hjelp.

Det vil være usannsynlig å se for seg at ingen vet noe om disse jentene. Dersom hjemmet ikke ser eller velger å ikke si i fra at barnet deres har det vanskelig, så har disse jentene også gått mange år i barnehage, grunnskole og/eller videregående. Flere har kanskje vært aktive i idrettslag eller på fritidsklubb. De omgås flere voksne daglig. Voksne som bryr seg om barn og unge. Frem til jentene trekker seg unna disse arenaene skulle det i teorien være store muligheter for at de “vises på radaren”

Barnets stemme: Det jentene forteller om et ønske tålmodighet, anerkjennelse og tilgjengelighet, og det hjelpeapparatet forteller om informasjonsflyt, taushetsplikt og møter uten handling, gir inntrykk av at “barnets stemme” ikke alltid er sentralt i det arbeidet som gjøres i kulissene. I informasjonen fra intervjuene ser det ut til at barnets stemme kanskje i enda større grad må stå sentralt i de avgjørelser som tas på barnets vegne, slik at resultatet ikke blir at barnet selv ikke opplever å få hjelp. Dersom informasjonsflyten er god mellom de hjelpende instansene burde det også være mulig å sikre at alle drar i samme retning, med utgangspunkt i det jentene ytrer behov om. Kanskje handler dette om enda større tillit tiltakene imellom eller møter med fokus på å samle alle puslespillbrikkene og enda større fokus på å planlegge en felles vei videre. Eller kanskje handler det om å vurdere rammene ulike tiltak arbeider innenfor slik at de tilpasser seg jentene og ikke omvendt.

Tilhørighet: Dette punktet var, for alle jentene vi snakket med, sentralt når det kom til å bli en del av et miljø hvor vold og kriminalitet var vanlig. Også hjelpeapparatet var av samme oppfatning og pekte på jenter som ikke var en naturlig del av andre arenaer. Paradokset er at jentene samtidig hadde et slikt uttrykk som gjorde at de ble bortvist fra de andre arenaene. Noe av dette opplever vi handler om rammer, men også om kompetanse på hva ulike handlinger kan være uttrykk for og hvordan imøtekomme dem. Slik vi forstår det kan det også henge sammen med utfordringene knyttet til tidlig nok avdekking og på den måten forebygging av negativ utvikling. Jentene kan naturligvis ikke tvinges til tilhørighet, men det kan muligens gjøres

en jobb med tanke på hvordan de ivaretas når de likevel oppsøker de arenaene vi vil ha dem på.

Foreldrenes utfordringer: Vår forståelse er at det for flere av jentene var utfordrende å være hjemme. I mange tilfeller handlet dette om deres relasjon til foreldrene men også om utfordringer i hjemmet som ikke direkte handlet om relasjonene mellom jentene og foreldre (det kunne være utfordringer foreldrene imellom som eksempel). De gangene jentene hadde fått tilbud om hjelp i

familien opplevde de derimot at foreldrene fikk hjelp til å sette grenser for ungdommen. At målet var å hjelpe foreldrene slik at jentene stoppet med den utagerende atferden. Her savnet flere av jentene vi snakket med at foreldrene selv skulle få hjelp med sine utfordringer først. At de skulle slutte å krangle med hverandre, få råd om hvordan de bedre kunne forstå jentene eller at jentene i større grad skulle bli tatt på alvor når de fortalte om ting som skjedde hjemme.

6.0 FORSLAG TIL HANDLINGSPLAN

6.1 Grunnlag for forslag til handlingsplanen

SteinSaksPapir

SteinSaksPapir er et enstemmig politisk vedtatt retnings- og kunnskapsgrunnlag som er felles for alle tjenester innenfor oppvekst og utdanning i Trondheim kommune. SteinSaksPapir ønsker å sette fokus på nødvendigheten og verdien av barn og unges familier, nettverk og lokalmiljø. Tanken er at det muligens i for stor grad er forventet at det offentlige skal ta styringen og overta ansvar, og at det kommunale har bidratt til en slik forventning over en årrekke. SteinSaksPapir ønsker å snu denne tankegangen ved å inkludere de involverte i barn og unges liv i enda større grad enn tidligere for sammen å finne løsninger. Kartleggingsteamet anser dette for å være en viktig føring for kommunens arbeid som blant annet er ment å treffe den aktuelle målgruppen. Hele strategien finnes på Trondheim kommunes nettsider. Vi inkluderer her et par utdrag.

“Blikket flyttes fra individnivå til fellesskap. Personers vansker og utfordringer skal i hovedsak forstås, forklares og løses i fellesskap i samarbeid med tjenestene. Barn og unge lever sine liv i relasjoner på ulike arenaer. For å forstå barn må vi derfor se og forstå barnet i kontekst, i den sammenheng og i den tiden de lever i.”

“Behov og løsninger skal ikke lenger defineres og skapes av profesjonelle alene, men i en samskappingsprosess med innbyggere”

Barnevernstrategien i Trondheim kommune

Bystyret sluttet seg i 2018 til følgende prinsipper for ny Barnevernstrategi (2018-2021). Strategien dreier faglig sett mot sterkere tiltak og innsats i barnets familie og er bygget på anerkjent nasjonal og internasjonal forskning. Vi inkluderer her noen av disse prinsippene som sier noe om hvordan kommunen ønsker å jobbe i møte med blant annet den aktuelle målgruppen:

- Barnevernet skal legge til rette for barnets medvirkning og for samtaler og bruk av tillitsperson
- Det er et ønske om å tilrettelegge for at flere barn skal vokse opp sammen med sine foreldre, gå på sin hjemskole, delta på fritidsaktiviteter og være en del av sitt nærmiljø, så lenge dette er forsvarlig og ivaretar barnets beste
- Hasteflyttinger, kortvarige og gjentatte flyttinger av barn skal i størst mulig grad unngås, og færre barn og unge skal bo i fosterhjem og institusjon
- Ingen barn skal flyttes til annet bosted fordi Trondheim kommune mangler gode nok tiltak

6.2 Handlingsplan

Mål	Tiltak	Ansvar	Økonomi
Tidlig nok avdekking og mer treffsikre tiltak mot jenter i risikoutsatte miljø	<p>Utrede muligheten for å sikre et minimum av sosial og barnevernfaglig kompetanse på skolene. (2 ansatte i 100%)</p> <p>Ansette erfaringskonsulenter i skole, og barnevern for å sikre oppdatert og gjeldende kunnskap til enhver tid.</p> <p>Kompetanseheving på rus og kriminalitet i alle tjenester som møter ungdom</p> <p>Arrangere et folkemøte der tema er rus og kriminalitetsforebygging blant ungdom i Trondheim kommune, med særlig fokus på utsatte jenter.</p>	<p>Oppvekst og utdanning</p> <p>Trondheim kommune og KBT</p> <p>Samarbeid med relevante kompetansesentre</p> <p>Uteseksjonen i samarbeid med fagforeningene og lokal media</p>	Kommunedirektør
Barnets stemme må være ledende i arbeidet rundt jentene	<p>Gjennomgang av arbeidsløype ved bekymring med fokus på barnets stemme</p> <p>Informasjonsflyt og taushetsplikt</p> <p>Møteledelse ved tverrfaglige møter</p> <p>Fleksible tjenester på de arenaer som ungdom er.</p>	<p>TK - BFT</p> <p>TK - SLT</p> <p>TK - OU</p> <p>Uteseksjonen i Trondheim</p>	
Foreldre må få hjelp med egne utfordringer	<p>Kartlegging av foreldres behov som ikke omhandler utøvelse av foreldreskap i undersøkelsesfasen ²</p> <p>Arbeidsmetodikk som gjør at barn kan fortelle trygt</p> <p>Samarbeidsløype bør utarbeides mellom Barnevernsadm./tiltak og voksenpsykiatri/rusomsorg/ Familievernkontor/ Helse-og Velferd.</p>	<p>Hjelpetiltakene i samarbeid med Barnevernstjenestene</p> <p>OU i samarbeid med Forandringsfabrikken og Foreningen for Barnevernsbarn</p> <p>SLT i samarbeid med barnevernsadministrasjon og tiltakene.</p>	<p>TK</p> <p>SLT</p>

¹ Fokus på foreldres sosiale fungering samt deres psykiske og fysiske helse i undersøkelsesfasen.

REFERANSELISTE

Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø. og Terland, H. (2017). Ungdom bak vold-
en. Forståelse og behandling av ungdom med volds- og
aggresjonsproblem (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Bergensklinikkene (2014). Hurtig kartlegging og handling - Manual
(2. Utgave). Bergen: Kompetansesenter rus - region vest Bergen

Flekkøy, I. M. G. (2000). Unge jenter, sosial tilhørighet og
konfliktløsning (Masteroppgave, UiO). Hentet fra
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/22524>

Helsenorge.no (2020). Vold og overgrep. Hentet fra
<https://helsenorge.no/psykisk-helse/vold-og-overgrep>

Jusleksikon (2020) Hentet fra: <https://jusleksikon.no>

Korusoslo.no (2020). Hurtig Kartlegging og Handling.
Hentet fra <https://www.korusoslo.no/skjulte-artikler/hkh/>

Lunneblad, J. & Johansson, T., (2019): Violence and gender thresholds:
A study of the gender coding of violent behaviour in schools,
Gender and Education, DOI: 10.1080/09540253.2019.1583318

Natland, S. (2004): Bare barn eller en av gutta?
Alder og kjønn i diskursen om jentevold. Universitetet i Bergen.
Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/TFK/article/view/391>

HKH-rapporten er utarbeidet av Uteseksjonen i Trondheim

Vebjørn Brækken – Prosjektleder

Chris Branem – Skriver

Ida-Marie Undall – Erfaringskonsulent

Melissa Mantalaba Owesen – Erfaringskonsulent

Live Næss

Marianne Langeland

Trondheim kommune
Barne- og familietjenesten
Uteseksjonen i Trondheim
PB 2300, Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no/uteseksjonen

156747 • Desember 2020
Layout og print: Skipnes Kommunikasjon AS
Camilla Wright - Red

